

چشم

چشم از اعضای بدن است که دارای قوه بینایی بوده، از آن در بابهای طهارت، صلات، صوم، حج، اطعمه و اشربه، قصاص و دیات سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - شستن چشم در وضو
- ۲ - بستن چشمهای میت
- ۳ - چشم در نماز
- ۳.۱ - کراهت بستن چشم در نماز
- ۴ - دارو و سرمه برای چشم در حال روزه
- ۵ - حیوان یک چشم برای قربانی
- ۶ - خوردن چشم حیوان
- ۷ - قصاص چشم
- ۸ - دیه چشم
- ۸.۱ - دیه از بین بردن چشم نابینا
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

شستن چشم در وضو

شستن داخل چشم در وضو واجب نیست.^[۱]
باز بودن چشم هنگام شستن صورت در وضو مستحب است.^[۲]

بستن چشمهای میت

بستن چشمهای میت پس از مرگ، مستحب^[۲] و قرار دادن کافور در چشم او^[۴] مکروه است.

چشم در نماز

کسی که خوابیده نماز می‌خواند و نیز کسی که از به جا آوردن رکوع و سجود ناتوان است بنا بر مشهور باید با سر اشاره کند و با عدم امکان اشاره پا سر، با بستن و باز کردن چشم، رکوع و سجود را به جا می‌آورد؛ بدین صورت که به قصد رکوع یا سجود، چشمهای خود را می‌بندد و به قصد بلند شدن از آن، آنها را باز می‌کند.^[۵]^[۶]
گروهی گفته‌اند: هنگام سجده، فشار بیشتری بر پلک‌های خود بیاورد.^[۷]^[۸] بنا بر تصریح برخی، در صورت عدم امکان اشاره با هر دو چشم با یکی اشاره می‌کند.^[۹]

← کراهت بستن چشم در نماز

بستن چشم در حال نماز کراهت دارد.^[۱۰]
البته برخی، بستن چشم در حال رکوع را افضل دانسته و برخی دیگر، فائل به تخییر بین بستن و باز گذاشتن شده‌اند؛ لیکن نظر مشهور استحباب نگاه کردن به میان دو پا هنگام رکوع است.^[۱۱] التفات به راست و چپ با چشم در نماز مکروه است.^[۱۲]

دارو و سرمه برای چشم در حال روزه

دارو ریختن در چشم و نیز سرمه کشیدن آن در صورتی که مزه یا بوی آن به حلق برسد در حال روزه مکروه است.^[۱۳]

حیوان یک چشم برای قربانی

قربانی در حج باید نام باشد و قربانی ناقص، مانند حیوان یک چشم کفایت نمی‌کند.^[۱۴]

بنابر قول منسوب به مشهور، خوردن حذقه (سیاهی) چشم حیوان **حلال گوشت حرام** است. برخی، آن را مکروه می‌دانند. [۱۵] [۱۶]

قصاص چشم

اگر کسی به **عمد**، چشم دیگری را از بین ببرد، **مجنی علیه حق قصاص** دارد و می‌تواند چشم **جانی** را از بین ببرد، هرچند جانی بیش از یک چشم نداشته باشد و با قصاص آن **کور** گردد. [۱۷]
اگر فردی که هر دو چشمش سالم است، چشم سالم شخصی را- که یک چشمش به آفتی از جانب **خدا** یا مادرزاد کور است- از بین ببرد، مجنی‌علیه می‌تواند یک چشم جانی را از بین ببرد؛ لیکن در اینکه استحقاق نصف **دیه** را نیز دارد یا نه، **اختلاف** است.
بر قول اول ادعای **اجماع** شده است. اما اگر نابینایی یک چشم او بر اثر **جنایت** جانی دیگری باشد، وی جز قصاص یک چشم جانی حق دیگری ندارد. [۱۸] [۱۹]
اگر کسی چشم نابینای دیگری را از بین ببرد، چشم سالم وی در مقابل آن قصاص نمی‌شود، لیکن **دیه** آن را باید بپردازد. [۲۰]
اگر جانی چشم کسی را با دستش در آورد، مجنی علیه حق **مقابله به مثل** دارد. [۲۱]

دیه چشم

دیه دو چشم، دیه کامل و دیه یک چشم نصف آن است. [۲۲] اگر کسی، چشم سالم دیگری را- که چشم دیگرش مادرزاد یا به آفتی، همچون **صاعقه** نابینا است- از بین ببرد، دیه کامل بر عهده‌اش می‌آید؛ لیکن اگر منشأ نابینایی چشم دیگر **مجنی علیه**، جنایت فردی دیگر یا- بنابر **تصریح** برخی- **قصاص** باشد، بنابر قول **مشهور** تنها نصف دیه بر عهده جانی می‌آید. برخی در این صورت نیز قائل به ثبوت دیه کامل شده‌اند. [۲۳]

← دیه از بین بردن چشم نابینا

دیه از بین بردن چشم نابینا بنابر مشهور یک سوم دیه چشم سالم است. [۲۴]
دیه از بین بردن چشم **حیوان** متعلق به دیگری به قول برخی قدما، یک چهارم [۲۵] و به قول برخی دیگر نصف **قیمت** آن در یک چشم و تمام قیمت آن در هر دو چشم است؛ [۲۶] لیکن نظر مشهور، ثبوت **ارش** است. [۲۷] [۲۸]

پانویس

- ↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۲۵۵.
- ↑ العروة الوثقی ج ۱، ص ۲۵۲.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۲.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴، ص ۲۴۷.
- ↑ الحدائق الناضرة ج ۸، ص ۷۹-۸۰.
- ↑ ریاض المسائل ج ۳، ص ۳۷۶.
- ↑ العروة الوثقی ج ۲، ص ۴۸۱-۴۸۲.
- ↑ مستمسک العروة ج ۶، ص ۱۲۴.
- ↑ کتاب الصلاة (شیخ انصاری) ج ۱، ص ۲۵۱-۲۵۲.
- ↑ جواهر الکلام ج ۱۱، ص ۹۲.
- ↑ بحار الانوار ج ۸۴، ص ۱۹۰-۱۹۱.
- ↑ العروة الوثقی ج ۲، ص ۲۶.
- ↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۵۸۸.
- ↑ جواهر الکلام ج ۱۹، ص ۱۲۹.
- ↑ جواهر الکلام ج ۲۶، ص ۳۴۸-۳۴۹.
- ↑ مختلف الشیعة ج ۸، ص ۳۱۲-۳۱۵.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۷.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۸-۳۶۹.
- ↑ مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۱۶۳.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۷۱.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۶۱.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۱۸۱.
- ↑ مبانی تکملة المنهاج ج ۲، ص ۲۷۵.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۳، ص ۱۸۵-۱۸۶.
- ↑ النهایة، ص ۷۸۱.
- ↑ الخلاف ج ۲، ص ۲۹۷.
- ↑ جواهر الکلام ج ۳۷، ص ۱۱۳-۱۱۴.
- ↑ جواهر الکلام ج ۴۲، ص ۳۹۱.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۳، ص ۱۷۸.

